

Araştırma makalesi / Research article

Hemşirelerin Problem Çözme Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler: Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Örneği¹

Problem-Solving Skills Levels of Nurses and Factors Affecting Them: An Example of a Training and Research Hospital

Özlem Aydınöz² , Emine Özer Küçük³ , Huri Seval Gönderen Çakmak⁴

Yazarların ORCID numaraları/ORCID IDs of the authors:

O.A. 0000-0002-3710-7069; E.O.K. 0000-0003-0746-1785;
HSGÇ: 0000-0003-2980-7804

¹Bu çalışma, 10-14 Ekim 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 20. Ulusal İç Hastalıkları Kongresi'nde poster bildirisi (özet) olarak sunulmuştur.

²Ankara Şehir Hastanesi / Ankara

³Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı / Ankara

⁴Çankırı Karatekin Üniversitesi, Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakım Programı / Çankırı

Sorumlu yazar / Corresponding author: Özlem Aydınöz,
E-posta: ozlemaydinoz@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 14.02.2020

Kabul tarihi / Date of acceptance: 17.03.2020

Atıf / Citation: Aydınöz, Ö., Özer Küçük, E., ve Gönderen Çakmak, H.S. (2020). Hemşirelerin problem çözme beceri düzeyleri ve etkileyen faktörler: Bir eğitim ve araştırma hastanesi örneği. *SBU Hemşirelik Dergisi*, 2(1), 9-16.

ÖZ

Giriş: Hemşirelerin problem çözme becerileri, bakım kalitesini etkileyen önemli özelliklerden birisidir. Hemşirelerden hasta bakımı, ekip çalışması ve yönetimle ilgili çeşitli problemler karşısında problem çözme becerilerini kullanmaları beklenmektedir.

Amaç: Araştırma bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin, problem çözme beceri düzeyleri ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 326 hemşire (evrenin %78'i) ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Problem Çözme Envanteri" aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin Problem Çözme Envanteri toplam puan ortalaması 108,19±16,97 olup, üç alt boyut (Problem Çözme Güveni, Yaklaşma-Kaçınma ve Kişisel Kontrol) puan ortalamaları sırasıyla 29,19±6,88; 51,16±8,48 ve 20,03±5,10 olarak bulunmuştur. Evli olan hemşirelerin Problem Çözme Envanteri toplam puan ortalamalarının, bekar hemşirelerden istatistiksel açıdan anlamlı farklılıkla daha iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (p=0,001). Hemşirelerin diğer bireysel ve mesleki özellikleri ile Problem Çözme Envanteri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır (p>0,05).

Sonuç: Hemşirelerin problem çözme beceri düzeylerinin yaklaşık orta düzeyde olduğu ve evli olanlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kurumlarda hemşirelerin problem çözme becerilerinin geliştirilmesi amacıyla oryantasyon programlarının uygulanması ve hemşirelik eğitim müfredatındaki derslere problem çözme becerisini geliştirecek konular eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hastane; hemşire; problem çözme.

ABSTRACT

Introduction: The problem-solving skills of nurses are one of the important features that affect the quality of care. Nurses are expected to use their problem-solving skills in the face of various problems related to patient care, teamwork, and management.

Aim: This is a descriptive study to examine the problem-solving skill levels and affecting factors of nurses working in an education and research hospital.

Method: The study was conducted with 326 nurses (78% of the universe) working in a hospital. Research data was collected through "Personal Information Form" and "Problem Solving Inventory". Descriptive statistical methods, One-way analysis of variance (ANOVA) and t-test were used in the analysis of the data.

Results: The mean of the total point of the Nurses' Problem-Solving Inventory is 108.19±16.97, and the mean scores of three sub-dimensions (Confidence Solving, Approach-Avoidance, and Personal Control) were 29.19±6.88, 51.16±8.48 and 20.03±5.10 respectively. It was determined that the mean of the total point of the Problem Solving Inventory of the married nurses was statistically significant than single nurses (p=0.001). There was no significant difference between the other individual and professional characteristics of the nurses according to the mean of the total points of the Problem Solving Inventory (p>0.05).

Conclusion: While the problem-solving skill levels of the nurses were at an approximately medium level, it was determined that this rate was higher in married ones. It is recommended that implement orientation programs in the institutions and add topics to the courses in the nursing education curriculum to improve problem-solving skills.

Keywords: Hospital; nurse; problem-solving.

Giriş

Problem, bireyin ya da toplumun, başarıya ulaşmada karşılaştıkları ve çözmek zorunda oldukları engeller olarak tanımlanırken, verimliliği ve performansı da doğrudan etkileyen etmenlerden biridir (Taşçı, 2005). Problem çözümü ise karşılaşılan güçlüklerin tüm çözümler bir araya getirilerek, ortadan kaldırılması ve var olan belirsizliklerin giderilmeye çalışılmasıdır (Taylor, 2000). Bireyin problem çözmeye yönelik çabaları ve stratejileri ne denli başarılı olursa yaşama uyumu da o ölçüde başarılı olmaktadır (Taşçı, 2005).

Problemin çözümü için bireyin, bilgiye ulaşma, analiz etme ve çözümde bilgiyi kullanma basamaklarını gerçekleştirilmesi gerekir. Bu bilgi bireyin mesleki ya da kişisel yaşam alanı ile ilgili olabilir (Abaan ve Altıntoprak, 2005). Burada belirtilen problem çözme becerisi; çözüm için gerekli bilgilerin elde edilmesi ve bu bilgilerin analiz ve sentez edilerek sorunun çözümünde kullanma düzeyi olarak tanımlanabilir (Kelleci ve Gölbaşı, 2004). Problem çözme becerisine sahip bireyler hem bireysel hem de iş yaşamında karşılaşılan sorunlarının tanımlanması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarını daha kolay gerçekleştirebilmektedir. Çünkü bu bireyler; sorumluluk duygusuna sahip, tercih ve kararlarını açıkça belirten, yaratıcı özellikler taşıyan, yenilikçi, esnek ve kendine güvenen bireylerdir (Çam ve Tümkaya, 2006). Problemleri çözmeye yetersiz olan bireylerin, problem çözmeye başarılı olan bireylerle kıyaslandığında, daha fazla duygusal problemler yaşadıkları, kaygılı, güvensiz ve çevrelerindeki insanların sorunlarını belirlemede yetersiz oldukları belirtilmektedir (Heppner, Baumgardner ve Jakson, 1985).

Hemşirelik uygulamalarının odak noktası problem çözmedir (Taşçı, 2005). Problem çözme becerisi hemşirelikte hastaya bakım verme merkezli kullanılmasının yanı sıra sağlık bakım hizmetlerinin yönetimi, ekip çalışması ve iş bölümünde de kullanılabilir (Taylor, 2000; Shamian, 2007). Birçok hemşire kuramcı tarafından da hemşirelerin problem çözme ve karar verme becerilerinin, klinik alandaki en önemli gereksinimleri olduğu belirtilmiştir (Yıldırım ve Özkahraman, 2011). Abdellah 1960'larda problem çözme yaklaşımının nitelikli hemşirelik bakımı için önemli olduğu üzerinde durmuştur (Abdellah, 1957). Ayrıca problem çözme süreci ile hemşirelik süreci benzer olup, aynı zamanda bilimsel problem çözme basamaklarının hemşirelik bakımında sistematik olarak uygulanması hemşirelik sürecini tanımlamaktadır (Taşçı, 2005). Hemşirelik süreci, bilimsel bir problem çözme yöntemi olup, hemşireler tarafından hasta bireyin problemlerinin çözümünde kullanılan bir yöntemdir. Hemşirelerin, hemşirelik bakımına gereksinim duyan birey, aile ve toplumun, problemlerini belirleme, soruna yönelik planlamalarını uygulayarak problem çözme sorumluluğu vardır (Yıldırım ve Özkahraman, 2011). Bu nedenle de hemşirelerin problem

çözme becerilerinin belirlenmesi önemlidir.

Amaç

Tanımlayıcı olarak yapılan bu çalışmada, bir eğitim ve araştırma hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme beceri düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelerin problem çözme becerileri ne düzeydedir?
2. Hemşirelerin problem çözme beceri düzeylerini etkileyen faktörler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Bu araştırma, tanımlayıcı türde bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Bu araştırma, Ankara' da bir eğitim ve araştırma hastanesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bir eğitim ve araştırma Hastanesi'nde görev yapan hemşireler (n=420) araştırma evrenini oluşturmuştur. Ancak araştırmanın yapıldığı tarihlerde izinli ya da raporlu olma, çalışmaya katılmayı reddetme, formları eksik doldurma vb. sebeplerden dolayı 326 hemşireye (evrenin %78'i) ulaşılarak çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Problem Çözme Envanteri" aracılığıyla toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Hemşirelerin sosyodemografik özellikleri (7 soru) ile problem çözmeyi etkilediği düşünülen mesleki özelliklerini (5 soru) içeren toplam 12 sorudan oluşmaktadır Form, araştırmacılar tarafından literatür (Kelleci ve Gölbaşı, 2004; Abaan ve Altıntoprak, 2005; Yıldız ve Güven, 2009; Çelenk ve Topoyan, 2017) incelenerek oluşturulmuştur.

Problem Çözme Envanteri (PÇE): Heppner ve Petersen'in (1982) geliştirdiği bu envanter, bireylerin kendi problem çözme konusundaki yaklaşım ve davranışları hakkındaki algılarını değerlendiren bir ölçüm aracıdır. Envanterin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Taylan (1990) ile Şahin, Şahin, ve Heppner (1993) tarafından yapılmıştır.

Envanter 35 maddeden oluşmaktadır. Her bir maddede yer alan ifadeye bireylerin katılma durumu 6 dereceli likert ölçeği kullanılarak belirlenmektedir. Hesaplanmasında bazı maddeler (9., 22. ve 29. maddeler) puanlama dışında bırakılır. Olumsuz ifade içeren maddeler envanterde ters olarak puanlanmaktadır. PÇE puan aralığı 32-192 arasındadır. Bireyin toplam puan

nın düşük olması, kendisini problem çözme konusunda yeterli olarak algıladığını, puanın yüksek olması ise kendini problem çözücü olarak yetersiz gördüğünü ifade etmektedir (Heppner ve Petersen, 1982). Envanter üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; yaklaşma-kaçınma biçimi, problem çözme güveni, kişisel kontrol alt boyuttur (Şahin ve ark., 1993). Orijinal ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,85 (Heppner ve Petersen, 1982), Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında 0,79 (Şahin ve ark., 1993), bu çalışmada ise 0,72'dir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütüldüğü kurumdan kurum izni ve Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (Tarih: 28.09.2016, Karar no: 2016/1180). Araştırmaya katılan hemşirelere çalışmanın amacı açıklanarak bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama aşamasında araştırmacılar, birimlerin çalışma çizelgelerine göre hemşire listesi oluşturup, uygun saatleri tespit ederek hemşirelere ulaşmışlardır. Hemşireler tarafından veri toplama formlarının doldurulması ortalama 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0. Armonk, NY: IBM Corp. paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizlerinde ortalama±standart sapma ve frekans değerleri, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t testi kullanılmıştır. Testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0,05$ değeri kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırma toplam 326 hemşire ile yürütülmüştür. Hemşirelerin yaş ortalamaları $33,45 \pm 8,36$ yıldır. Hemşirelerin verdikleri cevaplara göre elde edilen PÇE toplam puan ortalamasının $108,19 \pm 16,97$ olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin envanterin üç

alt boyutuna (Problem Çözme Güveni, Yaklaşma-Kaçınma ve Kişisel Kontrol) ilişkin puan ortalamaları ise sırasıyla $29,19 \pm 6,88$; $51,16 \pm 8,48$ ve $20,03 \pm 5,10$ olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Çalışmaya katılan hemşirelerin sosyodemografik özellikleri ve buna ilişkin PÇE toplam puan ortalamaları incelendiğinde; %90,8'inin kadın, %64,4'ünün evli, %42,3'ünün lisans mezunu, %31'inin cerrahi kliniklerde çalıştığı, %41,4'ünün çalışma yılının 10 yıl ve altında olduğu ve %86,2'sinin ise yeterli sosyal desteğe sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Hemşirelerin medeni durumları ile PÇE toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, evli olan hemşirelerin PÇE toplam puan ortalamalarının, bekar hemşirelerden daha iyi düzeyde olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Bununla birlikte, hemşirelerin diğer sosyodemografik özellikleri ile PÇE toplam puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2).

Hemşirelerin mesleki özellikleri ve buna göre de PÇE toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında (Tablo 3); hemşirelerin %81,9'unun çalıştığı birimde karşılaştığı sorunların çözümüne yönelik önerilerinin dikkate alındığı, %59,5'inin mesleği ile ilgili bilimsel yayınları takip ettiği, %50,3'ünün mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katıldığı ve bilimsel etkinliklere katılanların %62,8'inin yılda bir kez katıldığı saptanmıştır. Hemşirelerin %64,1'inin ise problem çözme ile ilgili bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin mesleki özelliklerine göre PÇE toplam puan ortalamaları arasında, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Tartışma

Hemşirelik, bireyin fiziksel, emosyonel ve sosyal gereksinimleri doğrultusunda hemşirelik bakımının planlandığı, uygulandığı ve sistematik bir şekilde bakımın sonuçlarının değerlendirildiği dinamik bir süreçtir (Kelleci ve Gölbaşı, 2004). Hemşirenin sorun çözme konusunda kendisini yeterli olarak algılaması; birey ve toplumun sağlık sorunlarının farkında olduğunu ve problemlere yönelik çözüm üretme çabasında olduğunu gösterir.

Tablo 1. Hemşirelerin Problem Çözme Envanteri Puan Ortalamaları (n=326)

Problem Çözme Envanteri Puanları	Ort±SS	Ölçekten alınan en düşük-en yüksek puan
Problem Çözme Envanteri Toplam Puanı (32-192) *	108,19±16,97	79-184
Problem Çözme Güveni (11-66) *	29,19±6,88	14-57
Yaklaşma-Kaçınma (16-96) *	51,16±8,48	45-85
Kişisel Kontrol (5-30) *	20,03±5,10	14-28

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; * Alınabilecek en düşük ve en yüksek puanları göstermektedir.

Tablo 2. Hemşirelerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Problem Çözme Envanteri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=326)

Özellikler	n (%)	Problem Çözme Envanteri	
		Ort±SS	Test ve Anlamlılık
Cinsiyet			
Kadın	296 (90,8)	99,00±14,72	t=0,098
Erkek	30 (9,2)	104,0±21,96	p=0,922
Medeni durum			
Evli	210 (64,4)	98,00±14,90	t=0,222
Bekar	116 (35,6)	101,0±15,72	p=0,001
Eğitim durumu			
Lise	63 (19,3)	100,37±15,47	
Ön lisans	110 (33,7)	100,36±15,47	F=0,098
Lisans	138 (42,3)	100,40±15,46	p=0,922
Yüksek lisans	15 (4,6)	100,40±15,44	
Çalışılan birim			
Dâhili klinikler	58 (17,8)	102,0±13,7	
Cerrahi klinikler	101 (31,0)	99,00±12,82	
Yoğun bakım	89 (27,3)	99,00±17,29	F=0,123
Ameliyathane	53 (16,3)	99,00±20,45	p=0,885
Acil servis	25 (7,7)	101,00±16,56	
Çalışma yılı			
0-10 yıl	135 (41,4)	100,0±15,19	
11-20 yıl	114 (35,1)	102,0±15,18	F=0,251
21 ve üzeri	77 (23,5)	98,50±18,16	p=0,699
Sosyal destek varlığı			
Var	281 (86,2)	99,50±15,46	t=1,479
Yok	45 (13,8)	98,00±15,08	p=0,898

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; t: Bağımsız gruplarda t testi; F: ANOVA testi

Hemşirenin problem çözme becerisine sahip olması, nitelikli bir hemşirede var olması gereken profesyonel bir beceridir (Yıldırım ve Bağsürer, 2019).

Çalışmada PÇE'den alınan toplam puan ve alt boyutları değerlendirildiğinde; hemşirelerin problem çözme beceri düzeylerinin yaklaşık orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ülkemizde hemşirelerde problem çözme becerileri ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde (Kelleci ve Gölbaşı, 2004; Erkuş ve Bahçecik, 2015; Tuğut ve Kaya, 2017; Yıldırım ve Bağsürer, 2019) hemşirelerin problem çözme beceri düzeylerinin bu çalışmaya benzer şekilde orta düzeyde olduğu görülmüştür. Hemşirelerin problem çözme becerileri bakım kalitesini belirleyen en önemli özelliklerden biridir (Günüşen Partlak ve Üstün, 2011). Abaan ve Altıntoprak'ın (2005) çalışmasında hemşirelerden kendini etkili problem çözücü olarak algılayanların, sorunları daha iyi analiz ettiği ve daha organize bir şekilde harekete geçtiklerini, problem çözme ve karar vermede kendilerini daha sistematik ve problemin üstüne giden kişiler olarak gördüklerini saptamışlardır.

Çalışmada hemşirelerin problem çözme puanları, evli olanlarda daha yüksektir. Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda ise, medeni durum ile problem çözme becerileri arasında ilişki bulunmamıştır (Kelleci ve Gölbaşı, 2004; Çelenk ve Topoyan, 2017; Yıldırım ve Bağsürer, 2019). Çalışmamızda çıkan bu sonuç, evli hemşirelerin aile ve sosyal çevrelerinde sorumluluklarının fazlalığı ile ilişkili olabilir. Bu sorumlulukları yerine getirirken evli hemşirelerin, sorunlar karşısında problem çözme becerilerinin geliştiği ve problem çözme ile ilgili özgüvenlerinin arttığı düşünülebilir. Bu çalışmada medeni durum dışındaki diğer değişkenler ile hemşirelerin problem çözme beceri düzeyleri arasında bir farklılık bulunmamıştır. Literatürde problem çözme becerisi ile yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma yılı, çalışılan klinik ve sosyal destek alma durumu arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda farklı bulgulara rastlanmıştır.

Bu çalışmada olduğu gibi Çelenk ve Topoyan'ın (2017) hemşirelerde, Kantek ve Yeşilbaş'ın (2019) öğrenci hemşirelerde yaptıkları meta analiz çalışmasında da cinsiyet değişkeninin, problem çözme becerileri üzerinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak Yıldırım ve Bağsürer'in (2019) yaptığı çalışmada, hemşirelerin kişisel kontrol becerileri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark görüldüğü saptanmıştır.

Bu çalışmada farklı eğitim düzeylerine sahip hemşirelerin problem çözme becerisi düzeylerinin benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin problem çözme becerilerinin algılanma düzeyi üzerinde fark yaratmadığını belirten de çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Kelleci ve Gölbaşı, 2004; Terzioğlu, 2006; Yıldız ve Güven, 2009; Erkuş ve Bahçecik, 2015; Çelenk ve Topoyan, 2017). Buna karşın Karakurt ve Ekinci (2015) lisans mezunu hemşirelerin problem çözme beceri dü-

zeylerinin daha iyi olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışmada hemşirelerin çalışma yılı ve çalışılan kliniğin problem çözme becerilerini etkilemediği görülmüştür. Karakurt ve Ekinci (2015) ile Çelenk ve Topoyan (2017) çalışmalarında, çalışma yılı arttıkça problem çözme beceri düzeylerinin de arttığını belirtirken; Kelleci ve Gölbaşı (2004) ise tam aksine çalışma yılı az olan hemşirelerin problem çözme becerilerinin daha iyi olduğunu saptamıştır. Ayrıca bu çalışmada olduğu gibi çalışma yılına göre problem çözme becerisinin değişmediğini belirten çalışmaların olduğu da görülmüştür (Abaan ve Altıntoprak, 2005; Yıldız ve Güven, 2009; Erkuş ve Bahçecik, 2015; Yıldırım ve Bağsürer, 2019).

Problem çözme becerisi ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan çalışmalarda da farklı sonuçlar bulunmuştur. Karakurt ve Ekinci'nin (2015) problem çözme becerisi ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında sosyal desteğin artması ile problem çözme becerisinin de arttığı belirlenmiştir. Şahiner, Açiksöz ve Açikel'in (2013) çalışmasında ise problem çözme becerisi ile sosyal destek alma durumu arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Çalışmamızda hemşirelerin %86,2'sinin çevresinden sosyal destek almasına rağmen problem çözme puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu da hemşirelerin problem çözme becerileri üzerinde algıladıkları sosyal desteğin ne derece etkili olduğunun farkında olmamasından kaynaklanabilir.

Çalışmada hemşirelerin problem çözme eğitimi alma durumları ile problem çözme envanteri puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Benzer şekilde Erkuş ve Bahçecik'in (2015) çalışmalarında da problem çözme eğitimi alınanların fark yaratmadığı belirtilmektedir. Literatürde bazı çalışmalarda ise, problem çözme eğitimi alanların kendilerini problem çözme becerileri açısından daha iyi gördükleri ifade edilmektedir (Abaan ve Altıntoprak, 2005; Çelenk ve Topoyan, 2017). Abaan ve Altıntoprak'a (2005) göre kurumsal olarak verilen problem çözme eğitimi, hemşirelerin problemlerin üzerine gitme, çözüm arama isteğini artırmaktadır. Bu çalışmada hemşirelerin %64,1'inin problem çözme ile ilgili bir eğitime katıldığı görülmektedir. Bu durumda, kurumda verilecek olan problem çözme eğitiminin, hemşirelerin problem çözme becerilerini arttıracak düşünülmemektedir. Ancak literatürde eğitimin etkinliği ile ilgili farklı sonuçlar bulunması, bu konuda verilecek eğitimin süresinin ve niteliğinin çok önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma Türkiye'deki sadece bir eğitim ve araştırma hastanesindeki hemşirelerin problem çözme düzeyleri ve etkileyen faktörleri yansıtmaktadır. Bu nedenle sonuçlar tüm hemşirelere genellenemez.

Tablo 3. Hemşirelerin Mesleki Özelliklerine Göre Problem Çözme Envanteri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=326)

Özellikler	n (%)	Problem Çözme Envanteri	
		Ort±SS	Test ve Anlamlılık
Çalışılan birimde, sorunların çözümüne yönelik önerilerin dikkate alınma durumu			
Evet	267 (81,9)	99,0±15,7	t=0,690 p=0,491
Hayır	59 (18,1)	100,0±13,87	
Meslek ile ilgili bilimsel yayınları takip etme durumu			
Evet	194 (59,5)	99,0±16,72	t=1,046 p=0,296
Hayır	132 (40,5)	99,0±14,4	
Meslek ile ilgili bilimsel etkinliklere katılma durumu			
Evet	164 (50,3)	99,0±16,07	t=0,967 p=0,334
Hayır	162 (49,7)	100,0±14,77	
Meslek ile ilgili bilimsel etkinliklere katılma sıklığı (n=164)			
Yılda 1	103 (62,8)	99,0±16,58	F=0,558 p=0,644
Yılda 2	29 (17,6)	97,0±15,21	
Yılda 3	17 (10,3)	96,50±14,07	
Yılda 4	16 (9,7)	101,50±16,07	
Problem çözme ile ilgili eğitim alma durumu			
Evet	117 (35,9)	100,0±14,74	t=0,620 p=0,536
Hayır	209 (64,1)	99,0±15,85	

Ort: Ortalama; SS: Standart Sapma; t: Bağımsız gruplarda t testi; F:ANOVA testi

Sonuç

Sonuç olarak, çalışmaya katılan hemşirelerin problem çözme becerilerinin yaklaşık orta düzeyde ve evli olanlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kurumlarda hemşirelerin problem çözme becerilerini geliştirme amacıyla oryantasyon programlarının uygulanması, hizmet içi eğitimlerde, problemleri bir durumla karşılaşıldığında problem çözümünde sistematik yaklaşımların kullanılması ile ilgili konulara yer verilmesi, problem çözme için önemli olan hemşirelik süreci basamaklarına göre hasta bakım uygulamalarının yapılmasını sağlayacak alt yapının oluşturulması önerilmektedir. Ve ayrıca öğrenci hemşirelerinde mezuniyet sonrası ortaya koyacakları davranışları etkilemesi açısından hemşirelik eğitim müfredatındaki derslere, problem çözme becerisini geliştirecek daha fazla konu eklenmesinin yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Etik Komite Onayı: Çalışmanın yürütülmesi için Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 28.09.2016, Karar no: 2016/1180) araştırma onayı alınmıştır.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı - ÖA, EÖK, HSGÇ; Veri Toplama - ÖA, EÖK, HSGÇ; Verilerin Analizi ve Yorumlanması - ÖA, EÖK, HSGÇ; Makalenin Hazırlanması - ÖA, EÖK, HSGÇ; Yayınlanacak Son Haline Onay Verme - ÖA, EÖK, HSGÇ

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Teşekkür: Çalışmamıza katılan meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Abaan, S., ve Altıntoprak, A. (2005). Hemşirelerde problem çözme becerileri: öz değerlendirme sonuçlarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 12(1), 62-76.
- Abdellah, F.G. (1957). Methods of identifying covert aspects of nursing problems a key to improved clinical teaching. *Nursing Research*, 6(1), 4-23.
- Çam S., ve Tümkaya, S. (2006). Üniversite öğrencilerinde kişilerarası problem çözme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 119-131.

Çelenk, O., ve Topoyan, M. (2017). Bir üniversite hastanesinde görevli hemşirelerin problem çözme beceri düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 10(4), 251-259.

Erkuş, B., ve Bahçecik, N. (2015). Özel hastanelerde çalışan yönetici hemşirelerin ve hemşirelerin eleştirel düşünme düzeyi ve problem çözme becerileri. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-9. doi:10.5455/musbed.20141106035312

Günüşen Partlak, N., ve Üstün, B. (2011). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme beceri düzeyleri ile kontrol odağı arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(2), 72-77.

Heppner, P.P., Baumgardner, A.H., & Jakson, J. (1985). Depression and attributional style: Are they related? *Cognitive Therapy and Research*, 9, 105-113. doi:10.1007/BF01178754

Heppner, P.P. & Petersen, C.H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. *Journal Of Counseling Psychology*, 29(1), 66-75.

Kantek, F., ve Yeşilbaş, H. (2019). Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin problem çözme düzeylerine cinsiyetin etkisi: Bir meta analiz çalışması. *Journal of Human Sciences*, 16(1), 134-142. doi:10.14687/jhs.v16i1.545

Karakurt, N., ve Ekinci, M. (2015). Hemşirelerin algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(4), 574, 594.

Kelleci, M., ve Gölbaşı, Z. (2004). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 8(2), 1-8.

Shamian, J. (2007). Effect of teaching decision analysis on student nurses clinical intervention decision making. *Research in Nursing & Health*, 14(1), 59-66. doi:10.1002/nur.4770140109

Şahin, N., Şahin, N., & Heppner, P.P. (1993). Psychometric properties of the Problem Solving Inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 4(17), 379-396. doi:10.1007/BF01177661

Şahiner, G., Açıköz, S., ve Açikel, C. (2013). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 12(6), 673-680. doi:10.5455/pmb.1-1354182988

Taşçı, S. (2005). Hemşirelikte problem çözme süreci. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14, 73-78.

Taylan, S. (1990). *Heppner'in Problem Çözme Envanteri' nin uyarlama, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Taylor, C. (2000). Clinical problem-solving in nursing: insights from the literature. *Journal of Advanced Nursing*, 31(4), 842-849. doi:10.1046/j.1365-2648.2000.01342.x
- Terzioğlu, F. (2006). The perceived problem-solving ability of nurse managers. *Journal of Nursing Management*, 14, 340-47. doi:10.1111/j.1365-2934.2006.00551.x
- Tuğut, N., ve Kaya, D. (2017). Hemşirelerin terapötik mizah kullanma durumları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 10(3), 131-136.
- Yıldırım, B., ve Bağsürer, N. (2019). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme süreçlerinin incelenmesi. *Ortadođu Tıp Dergisi*, 1, 27-33. doi:10.21601/ortadogutipdersi.479194
- Yıldırım, B., ve Özkahraman, Ş. (2011). Hemşirelikte problem çözme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 155-160.
- Yıldız, H., ve Güven, M. (2009). Hemşirelerin tükenmişlik düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy Life Sciences*, 4(4), 1-20.